

De Munt

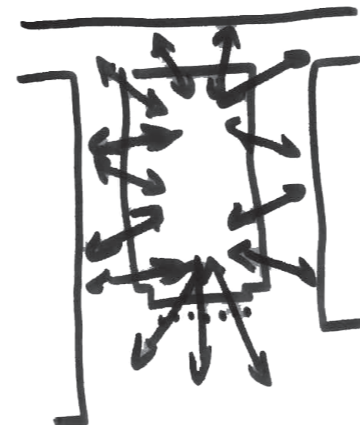
Wedstrijdontwerp voor de Restauratie van de gevels van de
Koninklijke Munt schouwburg te Brussel 27 09 2022

ALTSTADT + GIJS VAN VAERENBERGH
Bollinger+Grohmann + Daidalos Peutz + ACTLD

1. Ambitie

Inhoud

- 1. Ambitie
  - 1.1. Hedendaags instituut
  - 1.2. Standing on the shoulders of the giant
  - 1.3. Interactie met de stad
- 2. Restauratie van de gevels. Naar een gelaagde gevelopbouw
  - 2.1. Vooronderzoeken.
  - 2.2. Waardekader en Restauratiefilosofie
  - 2.3. Gevelrestauratie
- 3. Ecologische snede
- 4. Interactie met de stad
- 5. Affichage
- 6. Kunstinterventie / teken van openheid naar de stad
- 7. Lichtstrategie
- 8. Raming

1.1. Hedendaags instituut

De Koninklijke Muntchouwburg is een internationaal gerenommeerd instituut met de ambitie om te excelleren. Het werd in 2011 door het Duitse vakblad Opernwelt uitgeroepen tot beste operahuis van het jaar. Het is onze intentie om met het project voor de gevelrestauratie het operahuis haar plek te laten innemen als hedendaags instituut in de stad.

1.2. Standing on the shoulders of the giant

Het Operahuis heeft een rijke geschiedenis. Een geschiedenis die het verhaal vertelt van de stad en bij momenten het Koninkrijk België. Deze opdracht leent de ideale kans om de geschiedenis leesbaar te maken. Het draagt een meerwaarde aan de beleving van het bijzonder patrimonium door iedereen die van dicht of van ver er in aanraking mee komt.

1.3. Interactie met de stad

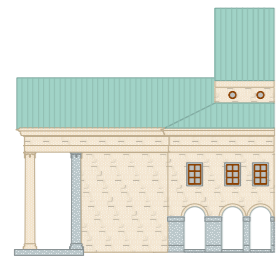
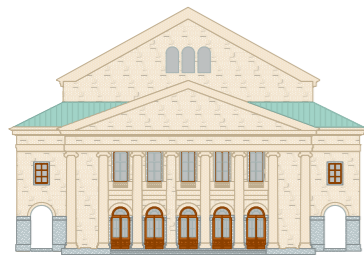
Het operagebouw bevindt zich op een bijzondere plek in de stad maar de relatie met de omgeving is beperkt. We zoeken naar een maximale interactie met de stad. Hiervoor zetten we in op alle registers die we kunnen aanspelen; van de architectuur, de programmatie, de affichage, de kunst tot en met de verlichting.

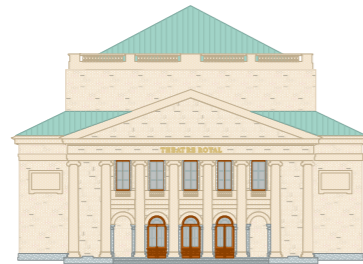
2. Restauratie van de gevels. Aar een gelaagde gevelopbouw

zandsteen
  blauwe steen
  koper
  houtimitatie
  verf (1861)
  lichtgele verf
  grijsgroene verf
  roodbruine verf
  beige verf
  bronsgroene verf
  witte verf
  geëmailleerd plaatstaal

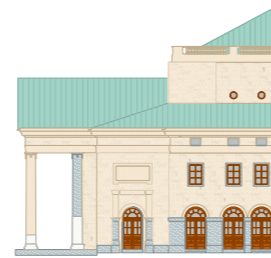
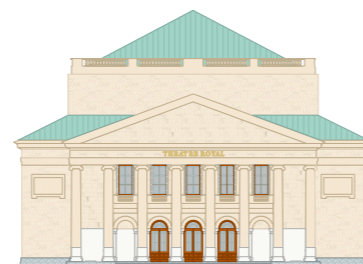
1817 Architect Damesme

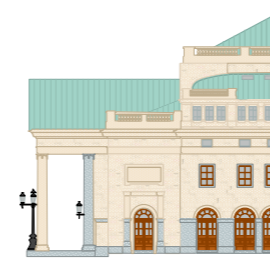
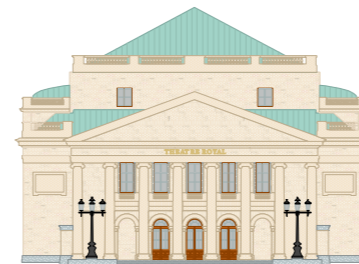
1855 Architect Poelart

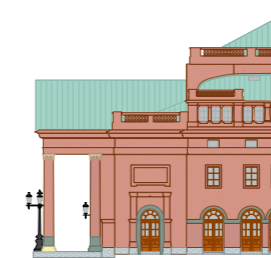
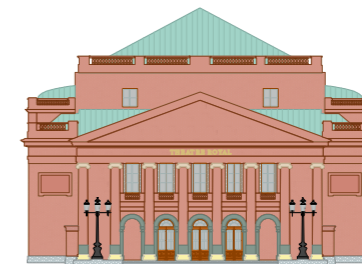
1861 Plint gewit

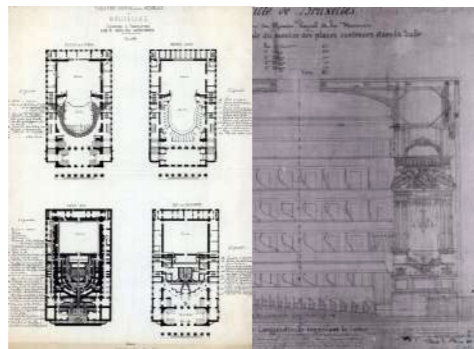
1872 Architect Bordiau

1855-?- 1896

1896 Gevels gewit

2.1. Vooronderzoeken.

Om tot de gepaste restauratiefilosofie te komen moeten we het gebouw en haar geschiedenis van binnen en van buiten doorgronden. Op dit moment weten we niet wat de uitkomst van deze onderzoeken zal zijn. Om onze aanpak te illustreren stippelen we de verschillende stappen uit aan de hand van de informatie waarover we op dit moment beschikken.

Historisch onderzoek

Een eerste stap is het in kaart, in tekst en in beeld, brengen van de geschiedenis van het gebouw. Naast de fysische geschiedenis zijn we geïnteresseerd in het verhaal van het gebouw, de protagonisten, architecten en hun oeuvre, bouwheren, maar evengoed de tijdsgeest en de stedenbouwkundige ontwikkeling rond het gebouw. Naast een tekstuele weergave gaat veel aandacht naar het opsporen en verzamelen van alle iconografische bronnen die we ordenen in een chronologische iconografie. We zijn

hierbij niet alleen geïnteresseerd in de verschillende gebouwde fasen maar ook in de mogelijks niet gerealiseerde ambities van de opeenvolgende architecten en bouwheren. Dit onderzoek start van bij het prille begin en omvat ook de recente fasen, de uitbreiding, het masterplan en de restauratie van de technieken en het interieur.

Deze hoeveelheid aan informatie wordt bevattelijk en inzichtelijk gemaakt in een studie die de verschillende betrokken actoren - van de bouwheer tot onze teamgenoten, overheden ... - toelaat om snel inzicht in het gebouw en haar geschiedenis te geven. In tweede instantie hopen we dit onderzoek te kunnen delen met een breder publiek aan de hand van een publicatie of interactie met bestaande of nieuwe digitale platformen. Het historisch onderzoek is een elementaire stap om tot een gefundeerd waardenkader te komen dat de leidraad zal vormen voor het restauratieproject.

Tussen **1817 en 1819** bouwt **architect Damesme** een nieuw operagebouw. Het operagebouw wordt, kenmerkend voor het classicisme, samen ontworpen met het stedenbouwkundig kader van het plein met omliggende straten en gebouwen. Belangrijk is dat het gebouw als een van de eerste classicistische gebouwen wordt opgetrokken in verschillende formaten natuursteen die zichtbaar worden gelaten. In deze eerste fase wordt het gebouw omzoomd door een publieke galerij. Het zou tot 1853 duren vooraleer het bas-reliëf in het fronton van beeldhouwer Eugene Simonis wordt inhuuldigt.

Na de brand in 1855 krijgt architect **Joseph Poelaert** de opdracht om de opera terug op te bouwen (**1855-1866**). Enkel de buitenmuren blijven bewaard. Poelaert maakt de opera groter door het gebouw uit te breiden in de galerij. Door in de oksel tussen voor- en zijgevel een travee bij te bouwen kan hij de verdieping vanuit de foyer ontsluiten met nieuwe trappen.

Dit nieuwe volume krijgt een prominente zij-ingang met beeldhouwwerken in het ritme van de galerijen, de opening van de galerij in de voorgevel wordt echter niet hernomen. Poelaert maakt gebruik van de galerijruimte om hier naast de eretrappen, diverse ondersteunende functies en noodtrappen in onder te brengen. De bestaande deuren op het gelijkvloers en in de foyer dateren (deels) vermoedelijk uit deze periode. Uit het kleuronderzoek leren we dat ze mogelijks houtkleurig (houtimitatie) geschilderd waren zoals dit gebruikelijk was in deze periode. Over het schrijnwerk op de verdieping hebben we geen informatie. De meeste ramen werden vervangen in 1986. In de (originele) ramen van de foyer werd een lichtgele (houtimitatie?) laag aangetroffen die erop kan wijzen dat al het schrijnwerk op deze manier was afgewerkt. Het dak krijgt door de uitbreiding in de eerste travee zijn piramidale vorm. Ondanks de uitbreiding en de ingrijpende reorganisatie van de circulatie blijven grote

delen van de originele opera in de gevel bewaard. De architect voegt elementen toe aan het bestaande dat een belangrijk deel blijft van de compositie. Op archiefmateriaal zie we dat de natuursteen door Poelaert vermoedelijk zichtbaar werd gelaten zoals hij dit ook in andere publieke gebouwen (justitiepaleis, congreskolom) deed. Tussen de renovatie door Poelaert en de uitbreiding van architect Bordiau zien we een witte afwerking op de sokkel en kolommen van het peristilium verschijnen. Vermoedelijk omwille van de vervuiling door de karren met paarden die door het peristilium reden om hun voorname gasten droog af te zetten.

Tussen **1872 en 1879** breidt **architect Bordiau** de opera uit met een vierde verdieping.

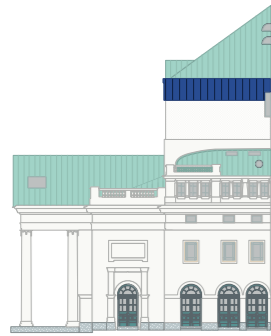
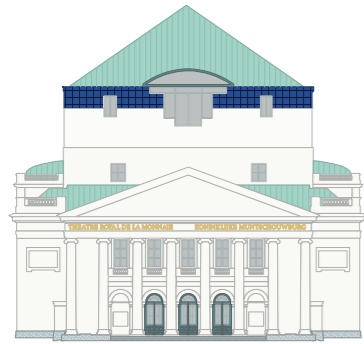
In het kleuronderzoek werd als eerste afwerkingslaag een roodbruine natuursteenimitatie kalkverflaag gevonden op de kolommen en het

peristilium. Op de onderste zone zuilschachten en pilasters aan de voorgevel en op de boogvormige omlijstingen boven de galerijdeuren werd een grijs groene laag in olieverf aangetroffen. De sokkel van de zuilen was licht geel geverfd en de kapitelen beige. Het is moeilijk te zeggen wanneer deze laag werden aangebracht. Dateert deze van de periode van Poelaert of Bordiau en werd ze toegepast om de aangetaste stenen te corrigeren of komt de interventie later? Verder kleuronderzoek moet dit uitwijzen.

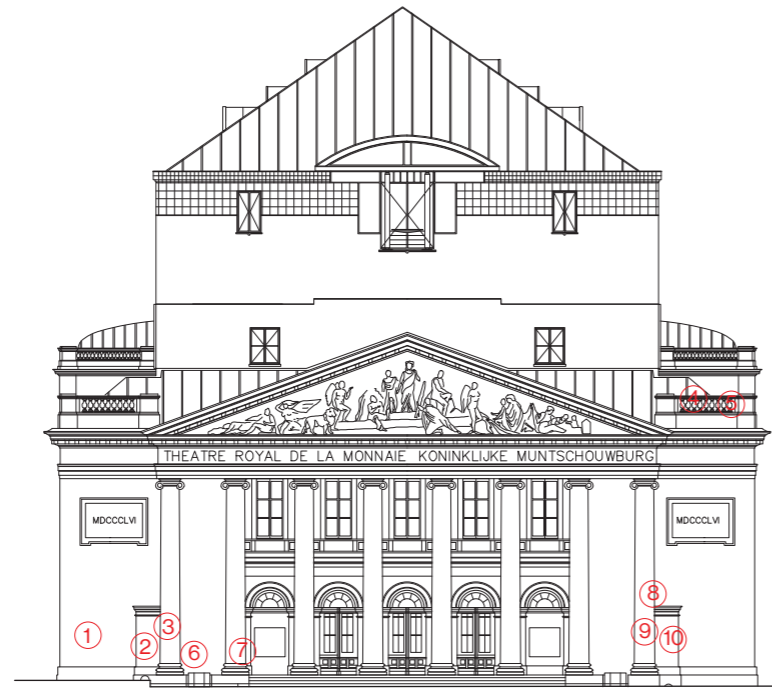
In **1896** werden de gevels wit geschilderd met twee lagen silicaatoxide en twee kleurlagen met hierin silicaat en zinkwit. De basis die al beschilderd was met olieverf werd overschilderen in witte olieverf. De deuren op het gelijkvloers worden bronsgroen geschilderd. De ramen op de verdiepingen werden vermoedelijk wit geschilderd. In de daaropvolgende jaren wordt de gevel regelmatig opnieuw gewit.

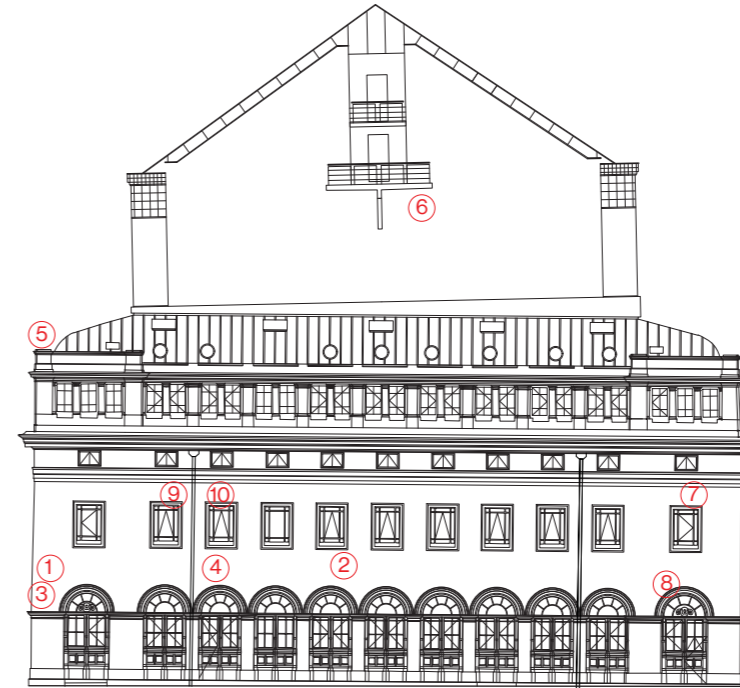
1985-1986 A2RC-URBAT

Vervolgens zou het tot **1985-1986** duren vooraleer ze opnieuw ingrijpend onder handen wordt genomen door het consortium **A2RC – URBAT**. In deze fase werd de toneeltoren verhoogd en werd een oefenruimte met foyer en kantoren onder het verhoogde dak boven de zaal ingericht. Het nieuwe volume werd in een toen gangbare postmoderne stijl uitgewerkt. Het gebouw werd na het zandstralen van de gevels opnieuw integraal wit geschilderd in een synthetische verf met alkydharsen. In de daaropvolgende jaren wordt ook het interieur, de technieken en de ateliers van de Munt gerestaureerd door A2RC – Origin.

Voorgevel

Achtergevel

Survey

Naast het historisch onderzoek kunnen we heel veel leren uit een grondige visuele studie en inventarisatie van de gevels. Het belangrijkste schadepatroon zijn de barsten en scheuren en vervolgens de afbladdering van de huidige afwerkingslaag. De synthetische verf

is niet dampopen waardoor vocht dat zich achter deze verflaag opstapelt voor schade zorgt in de afwerkingslaag en de natuursteen. We zien dat er op verschillende plekken blauwe steen in de gevels gebruikt werd, ter hoogte van de sokkel en in het kader rond de ramen op de eerste verdieping. De hoekkolom in de voorgevel (achter de ronde kolom) en de deksteen van het afgeronde metselwerk in de voorgevel bestaan eveneens uit blauwe steen. Uit de aftekening van de voegen doorheen de verflaag en de lokale beschadigingen kunnen we afleiden dat de rest van de gevels, inclusief de bogen boven de galerijopeningen, uit een zandkleurige natuursteen (Euville – Massangis – Gobertange) bestaat. We zien ook dat de overlaging in de voorgevel een stuk dikker is aangebracht dan in de zijgevels en de achtergevel. Op de sokkel en de kolomvoeten in de voorgevel zien we hoe in de verflagen een gegroefd patroon werd aangebracht om de gefrijnde afwerking van de onderliggende natuursteen te imiteren. Waar het water door de bogen naar de deksteen van de sokkel geleid wordt zien we vaker schade aan de natuursteen. Naast het visuele onderzoek begeleiden we de bouwheer bij het uitwerken en begeleiden van de vooronderzoeken. De vooronderzoeken worden vastgelegd in overleg met de bouwheer en de cel Monumenten en Landschappen onder URBAN en de Koninklijke Commissie.

Afbeeldingen : waargenomen degradatiepatronen

2. Restauratie van de gevels. Naar een gelaagde gevelopbouw

Stabiliteitsonderzoek

De gevel vertoont een spectaculaire scheefstand. Het is niet duidelijk of deze beweging gestabiliseerd is of deze nog actief is. Anderzijds zijn op diverse plaatsen scheuren zichtbaar in de natuurstenen gevel. Deze moeten gestabiliseerd worden zodat ze zich niet blijven aftekenen in de voegen en afwerkingslagen.

Destructief onderzoek

Om een globale visie te kunnen ontwikkelen is een grondige kennis van de opbouw van de verschillende elementen nodig. Waar hierover onduidelijkheid bestaat na het visueel en archiefonderzoek worden destructieve vrijleggingen, demontages en boringen uitgevoerd om de bouwcomponenten in de sneede in kaart te brengen.

Materiaalonderzoek

Om compatibele materialen te kunnen voorstellen moeten we de eigenschappen van de bestaande elementen, natuurstenen, voegen en afwerkingslagen kennen. Een geprefereerde partner hiervoor is het KIK-IRPA maar ook andere partijen kunnen hiervoor worden aangesproken.

Kleuronderzoek

Het bestaande kleuronderzoek laat ons toe om heel gericht bepaalde hypothesen te verifiëren of verder uit te werken in een bijkomend onderzoek naar de kleursamenstelling van de afwerkingslagen.

Reinigingsproeven en restauratieproeven

Het belangrijkste vooronderzoek vormen de reinigingsproeven. We weten vandaag niet wat de staat is van de natuursteen onder de huidige afwerkingslagen. Anderzijds weten we niet op welke manier de huidige synthetische verf best kan verwijderd worden. Er wordt daarom een uitgebreid programma aan reinigingsproeven uitgestippeld, in samenspraak de bouwheer en experts

uit het veld en de betrokken overheden. Vervolgens kan aan de hand van een bestek en een prijsvraag de ideale partij gezocht worden om de testen uit te voeren.

In de reinigingsproeven wordt in eerste instantie onderzocht hoe de huidige synthetische verflaag kan worden verwijderd. Dit kan aan de hand van chemische decapering of aan de hand van diverse straaltechnieken of combinaties van beiden.

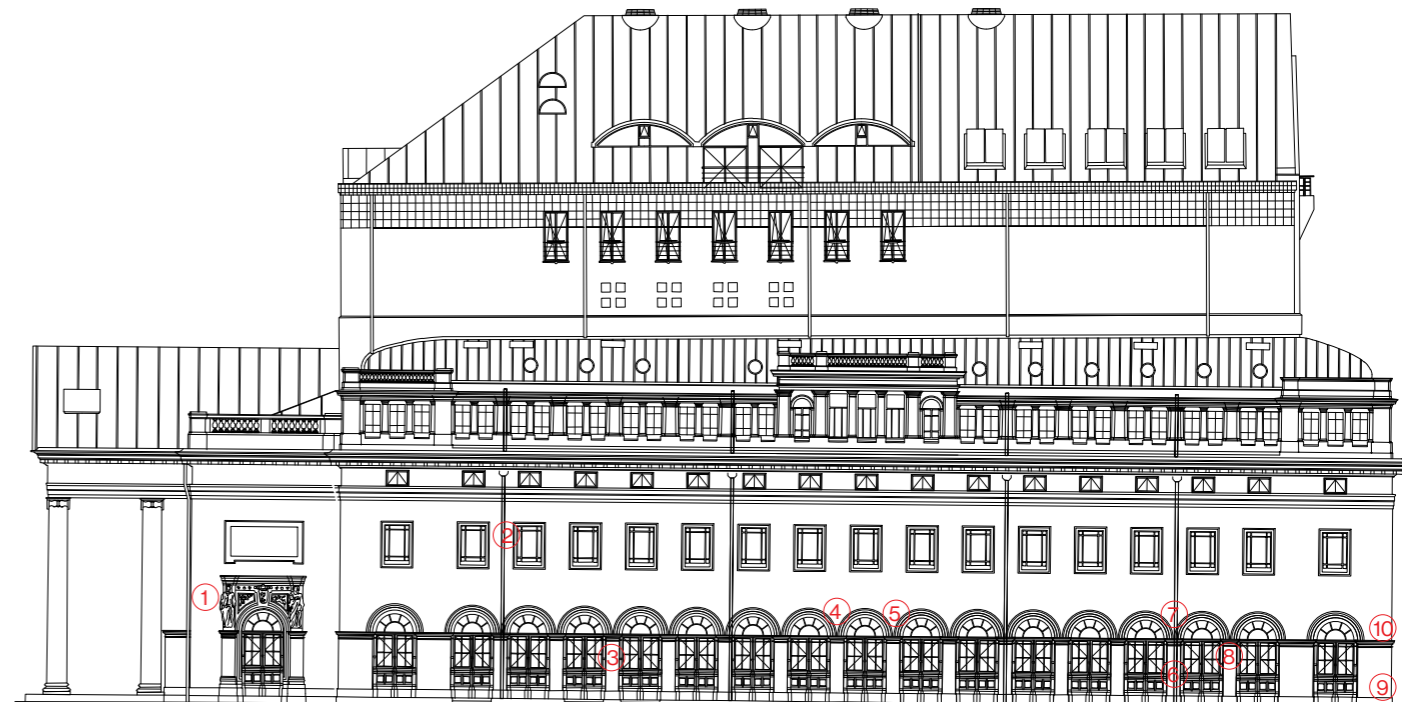
Hierbij moet duidelijk worden of er nog onderliggende afwerkingslagen aanwezig zijn en waar en of deze al dan niet behouden blijven. De testen moeten met andere woorden op de verschillende gevels en de verschillende elementen worden uitgevoerd.

In tweede instantie worden op de voorbereide ondergrond verschillende restauratie strategieën onderzocht. Is het mogelijk om de natuursteen terug zichtbaar te maken? Welke situatie vinden we terug onder de afwerkingslagen en hoeveel energie is er nodig om tot een bepaald resultaat te komen. Welke technieken verwijderen de verflaag zonder de stenen aan te tasten. In deze zin zijn de reinigings- en restauratieproeven ook een manier om de kostprijs van verschillende strategieën te kunnen projecteren. Wat is de staat van de natuursteen? Moet deze op verschillende plekken hersteld en beschermd worden. Is het wenselijk om de natuursteen terug zichtbaar te maken? De eerste verflaag dateert immers al van 1896. Deze vraag kan pas na alle onderzoeken worden beantwoord.

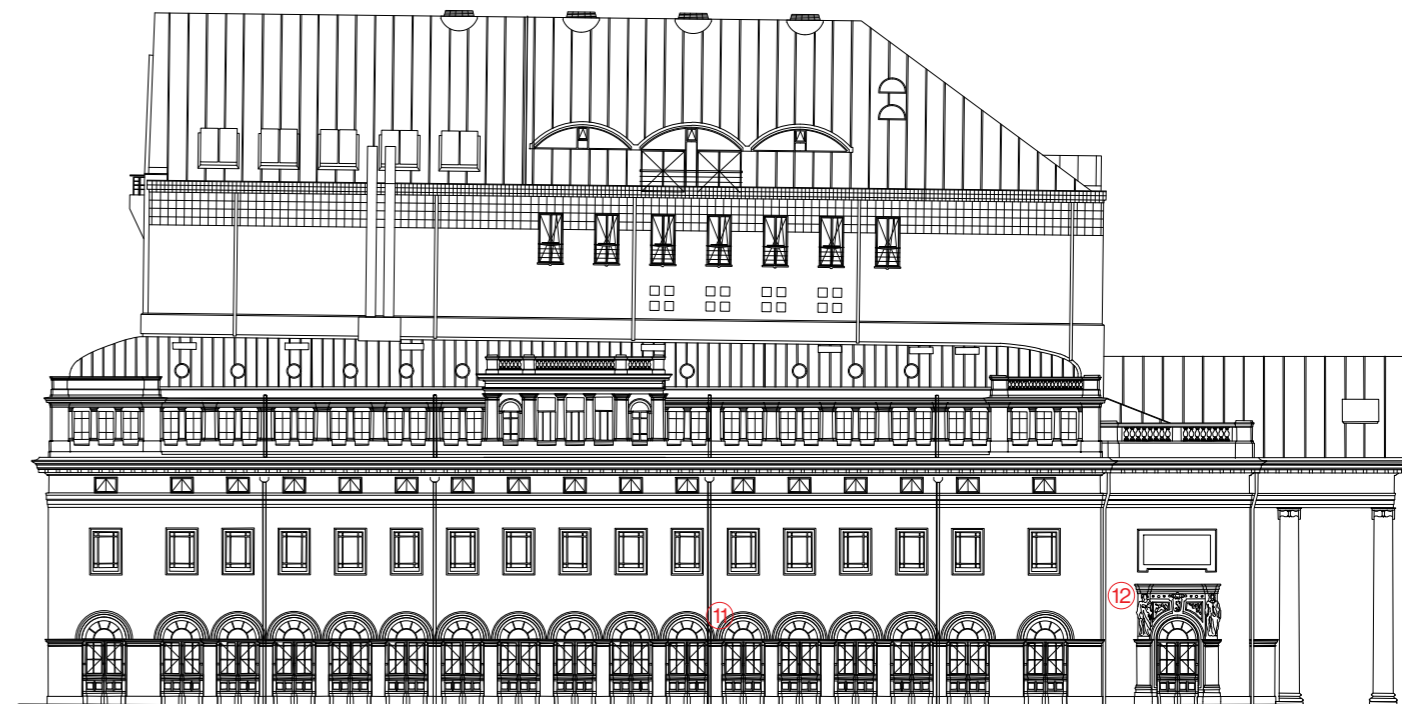
In het andere geval wordt opnieuw een overlappende afwerkingslaag op het gebouw aangebracht. De samenstelling van een dergelijke laag, de kleur, textuur, aspect moeten voor de aanbestedingsfase aan de hand van grote stalen worden onderzocht.

Afbeeldingen rechts waargenomen degradatiepatronen

Zuidgevel

Noorgevel

2.3. Gevelrestauratie

Een gelaagde gevelopbouw

In de gevelrestauratie kiezen we ervoor om de rijke geschiedenis van het gebouw zichtbaar te maken in een gelaagd ontwerp. Op deze manier wordt het verhaal van de opera deel van de beleving. Afhankelijk van de uitkomst van de vooronderzoeken stippelen we strategieën uit deze gelaagdheid en diepgang tastbaar te maken. We streven hierbij naar maximale authenticiteit van de originele materialen in de gevels. We spiegelen ons hiervoor aan de complexe relatie tussen traditie en geschiedenis en anderzijds het streven naar het wegeven op de hedendaagse cultuurproductie en debat die het operahuis kenmerkt. Op deze manier wordt de energie van het verleden het kader en de springplank voor de cultuurproductie van morgen. Nieuwe programmatische eisen zorgen voor nieuwe lagen zoals de laag van de verlichting of affichage die subtiel geïntegreerd worden in dialoog met het bestaande. De ambitie hierbij is dat het

oorspronkelijke bestaat in co-existentie met het hedendaagse waardoor een nieuwe harmonische configuratie die de verbinding maakt tussen het heden, het verleden en de toekomst.

Gevelrestauratie

In het eerste beeld zie je hoe een witte laag de gelaagdheid uitwist en het reliëf vervlakt.

In de tweede visualisatie gaan we op zoek naar een afwerkingslaag die dichter aanleunt bij de originele afwerking. Door de gevel te overlagen met een pleister in plaats van een verf die de textuur en kleurnuance van de originele gevel overneemt. De samenstelling van deze laag neemt de eigenschappen van de originele natuursteen over. Bijzonder belangrijk is om diepte en schakering in de afwerking te krijgen. Ook het effect van het gebruik van verschillende natuursteen, zandsteen en blauwe steen of de dieptewerking van het reliëf in de gevel kunnen we versterken door kleurnuances aan te brengen.

In een derde visualisatie wordt enkel de blauwe steen gedecapeerd gezien deze harder is dan de zandsteen en de verflagen hier mogelijks makkelijker te verwijderen zijn. Ter hoogte van de zandsteen wordt opnieuw een dunne overlaging geplaatst die nuanciering in de kleur toelaat.

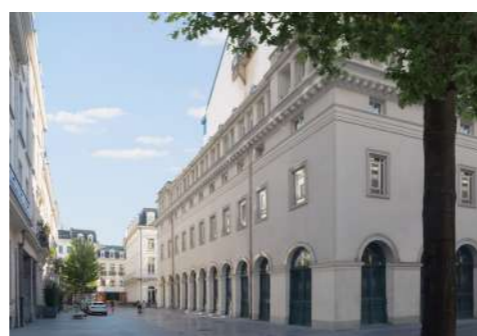
In een vierde visualisatie onderzoeken we de gevel met zichtbare natuursteen. Verdere vooronderzoeken moeten uitwijzen of dit scenario mogelijk is, haalbaar en wenselijk, hoeveel natuursteenreparatie nodig zal zijn en of de steen moet beschermd of verduurzaamd worden. In het beeld zie je hoe het operagebouw zich begint te onderscheiden van zijn omgeving. Het gebouw wint aan waardigheid. Het wordt tegelijk monumentaler en verfijnder. De energie van de opeenvolgende makers en gebruikers wordt zichtbaar. Het bestaande potentieel en de waarde worden maximaal geactiveerd. Om deze reden is dit ons voorkeursscenario. De haalbaarheid van dit scenario moet onderzocht worden. Er zijn verschillende parameters die ervoor kunnen zorgen dat dit scenario niet haalbaar is. We vinden

Visualisatie van de gevel in natuursteen.

Foto van de bestaande toestand

Visualisatie van de gevel overlaagd in natuursteenkleurige afwerking met kleurschakeringen voor de uitspringende delen om diepte te creëren.

Visualisatie van de gevel met natuursteenkleurige afwerking en zichtbare blauwe stenen elementen

het belangrijk dat het niet op voorhand wordt uitgesloten en dat er gezocht wordt naar methodieken die ons toelaten om het potentieel van dit scenario te realiseren. Typisch voor het vakgebied van de restauratie is dat hier omwille van de specifieke vraagstellingen die hier ontwikkeld worden vernieuwende technieken worden toegepast om vervolgens door te slijpen naar de reguliere bouwconomie. We denken bijvoorbeeld aan reinigen met ijs als granulaat of kleine sponsjes, nieuwe chemische reinigingsmethodes in combinatie met aloude vakmanschap.

Visualisatie van de gevel in natuursteen.

Visualisatie van de gevel in natuursteen.

Buitenschrijnwerk

In de behandeling van het buitenschrijnwerk keren we terug naar de originele lichte afwerking in houtimitatie schilderwerk. De houten toets maakt de gevel toegankelijker en menselijker. Op de verdieping werden de ramen in 1986 vervangen met een nieuwe verdeling. Deze verstoort de originele lezing van de gevels. We stellen voor om deze ramen te vervangen naar model van de originele ramen in de foyer.

Regenwaterafvoer

We kennen de originele materialiteit van de regenwaterafvoerbuizen niet. Met het bijkomend historisch onderzoek zullen we hierover mogelijks een hypothese kunnen uitwerken. De huidige vierkante geschilderde buizen lijken niet origineel. Ze worden vervangen door ronde koperen buizen om beter aan te sluiten met de materialen van de gevel.

Degradaties

De huidige schadepatronen leren ons waar het gevelontwerp kwetsbaar is of tekortschiet. We zien bijvoorbeeld vorstschade ter hoogte van de fries onder de bogen van de galerij. Deze wordt vermoedelijk veroorzaakt door het water dat door de bogen naar deze plek wordt afgeleid waar het kan infiltreren en vorstschade veroorzaakt. Dit kan vermeden worden door de bovenzijde van deze fries af te werken met een waterdichte natuursteenherstelmortel die de geometrie hier licht wijzigt zodat er geen water kan stagneren.

Een tweede voorbeeld is het balkon in de achtergevel op de hogere verdieping waar omwille van het ontbreken van een druiprand zich vervuiling aftekent op de gevel. Dit wordt voorkomen aan de hand van een nieuwe waterdichtingslaag met randprofiel.

Bovenbouw

Wanneer we nadenken over de gepaste restauratiestrategie voor de historische gevels stelt zich automatisch de vraag hoe deze zich moet verhouden tot de recente uitbreiding. Anderzijds kan deze vraag ook vanuit de bovenbouw gesteld worden. Wanneer we de bovenbouw isoleren stelt zich de vraag welke waarde het ontwerp van 1986 heeft. Tegelijkertijd moet de laag van de kunstinterventie in nauw overleg met de bouwheer nog aan het ontwerp worden toegevoegd. Nieuwe programmatische elementen zoals een buitenwerkplek of zonnewering en isolatie voegen een nieuwe laag toe aan het originele ontwerp. Het is te vroeg om deze vragen te beantwoorden in deze bundel. De visie moet in samenwerking met de bouwheer Beliris en de Munt uitkristalliseren wanneer alle lagen samenkomen.

3. Performante snede

Beschermd volume

Na een eerste budgettaire oefening merken we dat er voldoende middelen zijn om de gevels van de oude opera te restaureren en het schrijnwerk te schilderen, lokaal te vervangen of voorzetrampen deuren toe te voegen. We merken dat er geen middelen zijn om ook de daken te vernieuwen en te isoleren of de gevels van de bovenbouw energetisch onder handen te nemen.

Om tot een holistisch visie te komen stellen we voor om deze vragen te onderzoeken samen met de vooronderzoekers. In het voorontwerp stippelen we een globale energetische en akoestische visie uit die mogelijks in volgende stappen kan gerealiseerd worden. Hierbij analyseren we ook het verbruik en de huidige technieken en stippelen we een pad uit aan de hand van specifieke bouwfysische ambities. In de bouwfysische nota wordt hiervoor een eerste aanzet gegeven.

Buitenschrijnwerk

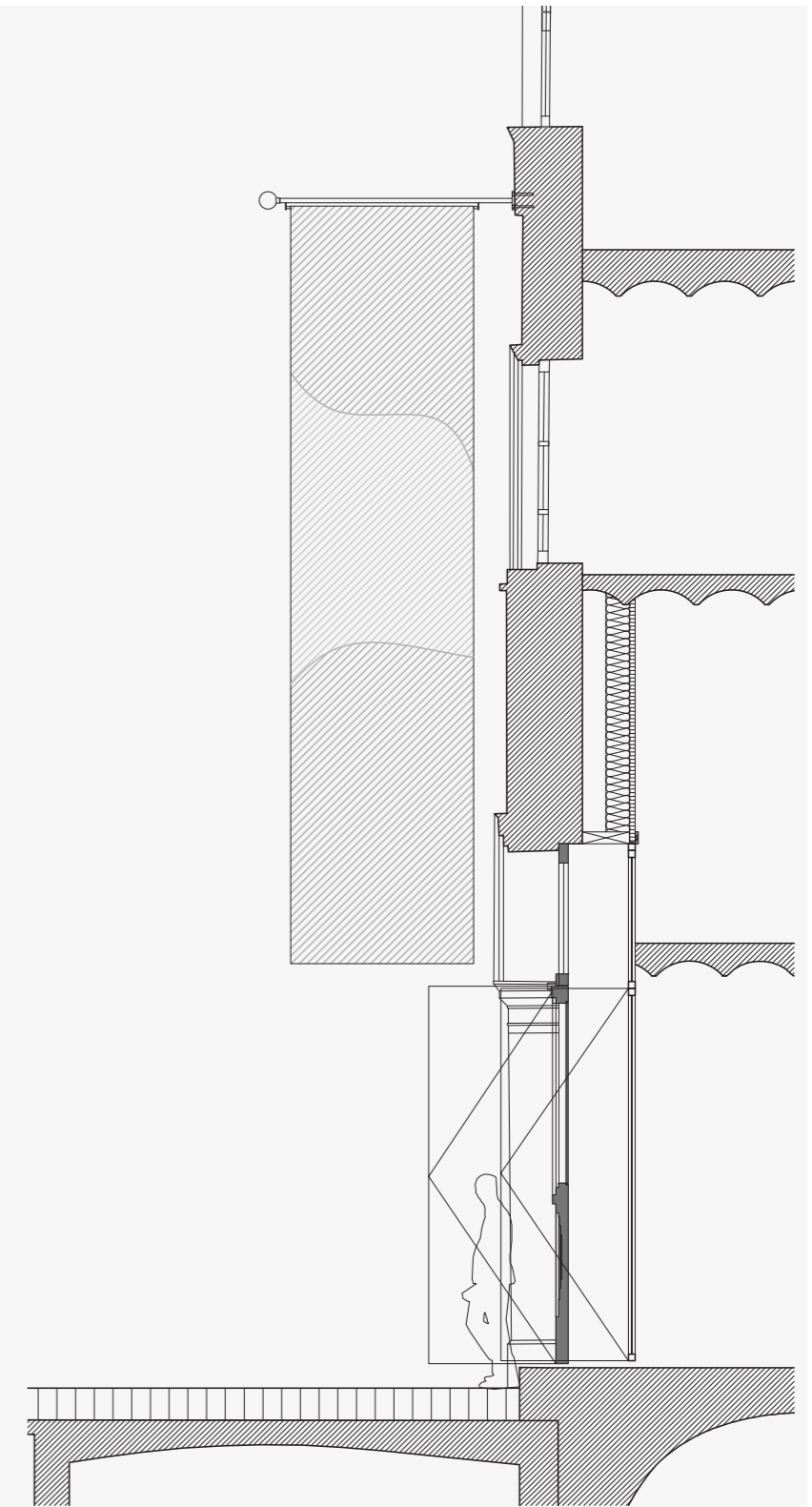
Afhankelijk van de situatie is het interessant om te werken met een dubbele schil en met achterzetramen en gevelisolatie de thermische en akoestische eigenschappen van het gebouw te verbeteren. In het MM-café en de boekenshop wordt deze strategie reeds toegepast. Het

voorzetschrijnwerk laat toe dat in de winter de buitendeuren open blijven staan zodat een permanente uitwisseling, licht en zicht met de omgeving mogelijk wordt. We denken dat deze strategie nog verder kan worden doorgedreven. Bijvoorbeeld door de akoestische en thermische eigenschappen van het achterzetschrijnwerk te verbeteren. Een tweede piste is de positie van deze tweede huid te onderzoeken. Bijvoorbeeld door deze tweede huid door te trekken in de snede kunnen we de originele galerij in het interieur beleefbaar maken.

Ook in de foyer zijn achterzetramen vermoedelijk de aangewezen oplossing om het originele schrijnwerk te vrijwaren en anderzijds de akoestische en thermische eigenschappen te verbeteren. Waar de scene in rechtstreeks contact staat met de gevel kan een tweede gevel de manier om tegelijk energetisch winst te boeken en anderzijds zeer hoge akoestische eisen te integreren. In het tweede geval wordt ervoor gekozen om het bestaande schrijnwerk akoestisch en thermisch te verbeteren of het schrijnwerk naar model te kopiëren zodat hedendaagse prestaties kunnen worden gerealiseerd.

Waar zich traphallen of technische ruimtes achter de gevel op het gelijkvloers bevinden is een tweede huid minder aangewezen. In de ramen van de verdieping kunnen we op deze manier de originele verdeling herstellen.

Visualisatie van de kleurstelling van het buitenschrijnwerk

Detail van de galerijdeuren met voorzetwand

Nota bouwfysica en akoestiek

Met de informatie uit het dossier kunnen we niet afleiden of deze dakbedekking aan vernieuwing toe is en of er in de uitbreidingsfase van 1986 reeds isolatie werd geïntegreerd. Gezien de leeftijd vermoeden we echter dat de koperen dakbedekking van de oude opera aan vernieuwing toe is. Anderzijds is het goed mogelijk dat er bij de renovatie van 1986 geen thermische en akoestische isolatie werd geïntegreerd.

Energetische snede

In de energetische snede wordt de positie van de isolatielijn aangeduid over heel het gebouw. In de oude opera bevindt de isolatielijn zich om evidente redenen aan de binnenzijde, in de recente bovenbouw bevindt de ideale isolatielijn zich aan de buitenzijde. Dit enerzijds omwille van het uitgewerkte interieur en technieken en anderzijds omdat hier op eenvoudige wijze de hoogste eisen kunnen worden gerealiseerd. We kennen de huidige technieken in het gebouw nog niet. We kennen wel de huidige versnelde evoluties op het vlak van duurzaamheid. Wanneer we het gebouw op een globale wijze beschouwen kan het nuttig blijken om plaats te voorzien voor nieuwe technieken zoals een warmtepomp, regenwaterrecuperatie of pv panelen.

Akoestische noden

De opdrachtgever merkt op dat er op een aantal plaatsen een sterk onvoldoende geluidisolatie is naar buiten toe. Dit is in beide richtingen: de avondvoorstellingen of de concertinis kunnen voor overlast zorgen in de buurt, en straatlawaai stoort de voorstellingen. Op dit moment zijn er op een aantal plaatsen reeds akoestische maatregelen genomen: zo zijn er achterzetramen geplaatst achter de ramen van het MM-café en de ticketshop. Op andere plaatsen is er bijna rechtstreeks contact tussen de scene en de straat. We stellen hier voor om aanpassingen door te voeren die zowel akoestische als thermische verbeteringen betekenen. In de eerste plaats wordt het bestaande schrijnwerk verbeterd. De kierdichting van het schrijnwerk wordt nagekeken en verbeterd en de bestaande beglazing die uit de jaren '90 dateert kan vervangen worden door hedendaagse hoog

performante beglazing die ook verbeterde akoestische prestaties heeft. Waar door het kromtrekken van de bestaande schrijnwerkprofielen het onmogelijk is om kierdichting toe te passen op een juiste manier kan het bestaande schrijnwerk vervangen worden door schrijnwerk naar historisch model. Hierbij kan dit schrijnwerk zo worden gedetailleerd dat ook de profielen voldoen aan de eisen die op dit moment worden gesteld aan buitenschrijnwerk.

In de tweede plaats wordt er afhankelijk van de plaats en achterliggende functie een nieuwe schil aan de binnenzijde opgetrokken die de nodige akoestische isolatie voorziet maar ook op bepaalde plaatsen de thermische kwaliteit van de gevel verbetert. Op het gelijkvloers kan dit, voor de functies die connectie met de straat vereisen, een nieuwe beglaasde schil zijn die achter de geopende deuren geplaatst wordt. Bij de gevel naar de concertzaal kan dit een gevel zijn die bestaat uit akoestisch isolerende beglaasde delen (achter de bestaande ramen) en opake delen uit een houtskeletwand. Deze houtskeletwand wordt gevuld met minerale wol en afgewerkt met een voldoende zware beplating zodat deze zowel thermisch als akoestisch isolerend is. De wand wordt typisch 30-50cm achter de bestaande gevel geplaatst zodat een voldoende brede spouw ontstaat zodat ook lage tonen efficiënt gedempt worden. Zie ook referentieproject "Balzaal van Kunstencentrum De Vooruit" in Gent.

Deze maatregelen worden in de eerste instantie doorgevoerd op alle plaatsen waar deze nuttig zijn omwille van zowel akoestische als thermische prestatie. Zo is het bijvoorbeeld ook aangewezen deze toe te passen in de foyer op de verdieping aan de voorzijde, waar ook concerten gegeven worden. Ook op plaatsen waar het niet strikt noodzakelijk zou zijn om akoestische maatregelen te nemen, kunnen deze maatregelen toegepast worden om de thermische isolatie van de gevel te verbeteren. Het bovenste en nieuwste volume kan, in deze of een latere fase, op een soortgelijke manier thermisch en akoestisch verbeterd worden. Dit gebeurt best aan de buitenzijde omwille van continuïteit van de maatregelen en het overhouden van voldoende plaats aan de binnenzijde. We stellen hierbij voor om de bestaande schil in te pakken met een laag minerale

wol tussen een trillingsdempend ontkoppeld regelwerk waarop een dubbele zware beplating steunt (bvb een vezelcementbeplating). Hierop komt dan de nieuwe gevel- of dakafwerking. Op onderstaande foto is te zien hoe deze structuur prefab op de werf geleverd kan worden (referentie ook Kunstencentrum Vooruit te Gent).

Om de thermische prestatie en de duurzaamheid van het gebouw verder te verbeteren moet er worden gekeken naar de gebouwtechnieken.

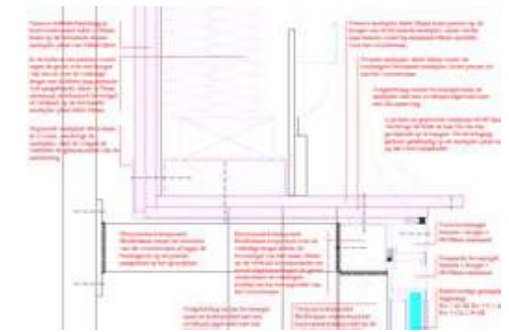
Het toepassen van PV-panelen op de beschikbare daken is een zeer kostenefficiënte manier om dit te doen. Deze PV-panelen kunnen panelen van de huidige generatie zijn, maar kunnen ook panelen zijn die geïntegreerd worden in het dakvlak (Building Integrated PhotoVoltaics). Deze laatste presteren op dit moment minder dan de panelen die bovenop het dak gemonteerd worden maar deze markt is sterk in ontwikkeling. Verder kan gekeken worden naar de warmteopwekking van het gebouw. Het plaatsen van een warmtepomp zal worden onderzocht. Dit kan een lucht-water warmtepomp zijn die op het dak wordt geplaatst, mogelijk in een nis in de huidige dakschil. Er moet hierbij worden gekeken naar de geluidproductie en hoe deze af te schermen naar de omgeving én het gebouw zelf. Een warmtepomp met verticale grondboringen is een optie die energetisch performanter is dan deze op de lucht, maar er zal dan op het Muntplein of de omliggende straten plaats voor de boringen gezocht moeten worden (te bespreken met de stad). Naast de verbeterde prestatie heeft deze techniek het voordeel dat hiermee ook vrije koeling beschikbaar is, wat in de zomermaanden een zeer goedkope manier kan zijn om de concertzaal (deels) mee te koelen.

Akoestische dakopbouw voor het hoogste dak met akoestische ontkoppeling

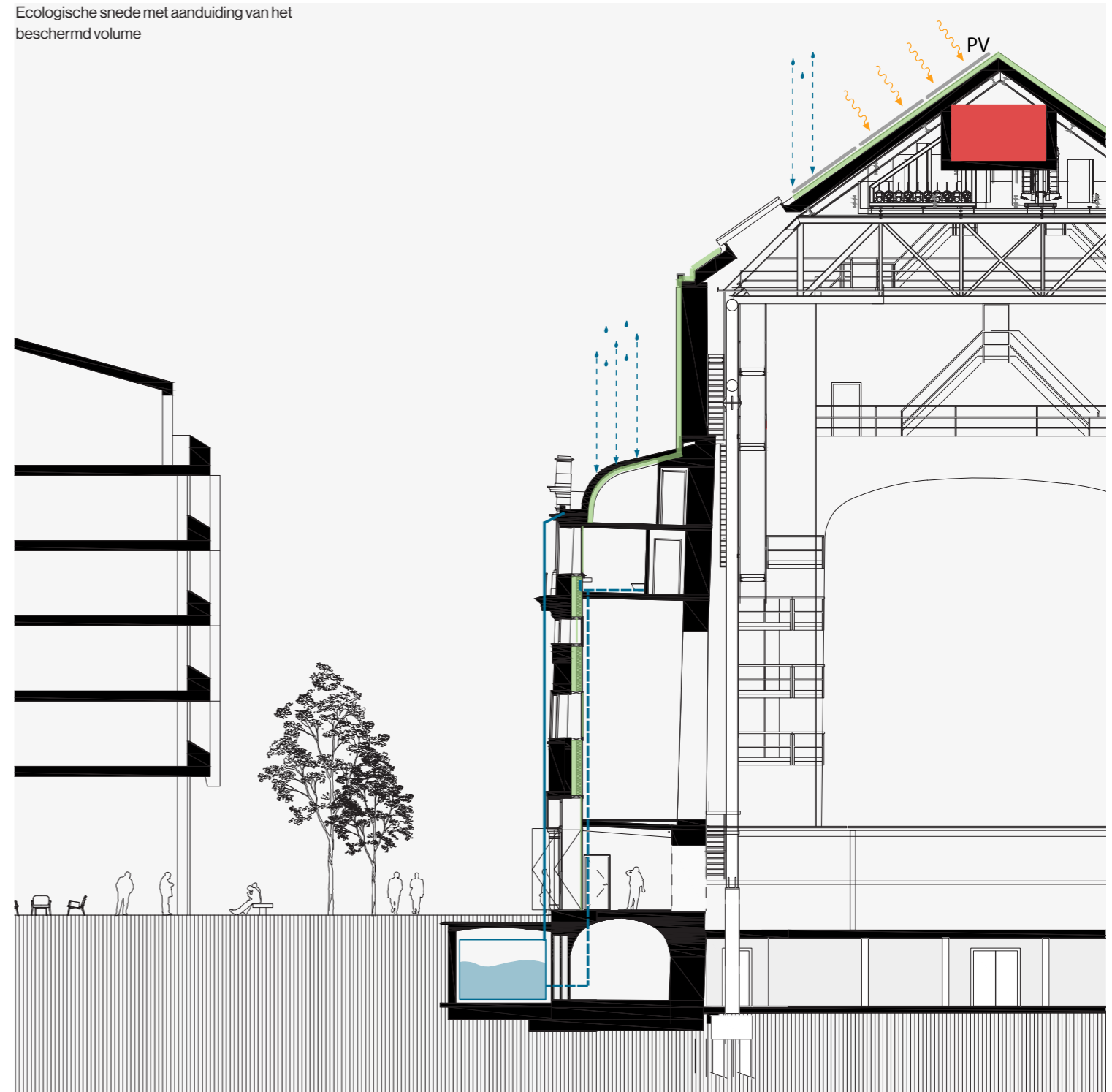

Ontdubbelt schrijnwerk in de balzaal in de Vooruit

Akoestische detaillering van het ontdubbelt schrijnwerk

Ecologische snede met aanduiding van het beschermd volume

4. Interactie met de stad

Een belangrijke ambitie bestaat erin om de Munt schouwburg visueel en programmatisch te verbinden met de stad. We zoeken hierbij naar interactie en dynamiek waarbij de munt zich openstelt naar de omliggende publieke ruimte.

We zien dat in het eerste operagebouw zich rondom een publieke passage bevond maar dat deze door de uitbreiding van de Munt werd ingenomen met een mix van ondersteunende ruimtes en circulatieruimtes.

In het onderliggende plan werd de huidige publieke ruimte wit gelaten en de private ruimte donker gekleurd naar analogie met het bekende Nolli plan van Rome. We zien hoe de omgeving van de Munt schouwburg, de overkant van de straat grotendeels publieke of semipublieke programma's huisvest terwijl er zich achter de zijgevels en de achtergevel van de Munt hoofdzakelijk gesloten programma's zich bevinden,

technische ruimtes, nooduitgangen, backstageruimtes, de artiesteningang vormt een semipublieke uitzondering. Ook de donkergroene kleur van de deuren en de hoge gesloten onderzijde dragen niet bij tot de transparantie en uitnodigend karakter van deze gevel. De MM-bar en de ticketshop vormen uitzonderingen waar al een systeem werd bedacht om in het geval de deuren open worden gezet een actieve relatie met de omgeving mogelijk te maken.

In een volgende fase plannen we om deze analyse op grondige wijze verder te zetten waarbij de bestaande deuren heel nauwkeurig in kaart worden gebracht. Welke delen zijn origineel, waar zitten deuren, roosters, wat was de originele functie van deze ruimtes achter de deuren, waren er linken met de achterliggende ruimtes. In het archiefonderzoek is bijvoorbeeld sprake van ramen in de gevel achter de buitengevel. Wat zijn de fluxen doorheen deze deuren. Welke deuren moeten op welke manier

werken voor evacuatie. Hoe kan de toegangscontrole georganiseerd worden. Maar even belangrijk is in onze ogen een onderzoek naar de noden van de gebruikers, bezoekers, artiesten, laden en lossen. Hebben artiesten nood aan een artiestenfoyer? Kunnen er linken met de kelder of de verdieping gelegd worden? Hoe ervaart de opera-ganger het binnenkomen? Wat zijn de openingsuren van de bar en de ticketshop en de bar? Heeft de bar nog niet ingevulde ambities?

Een eerste manier om de gevel aantrekkelijker te maken zit in de behandeling van de materialen. Door een zachter materiaal pallet te introduceren, dicht bij de achterliggende originele materialen wordt de gevel toegankelijker. We hebben het hier over alle materialen van natuursteen, schrijnwerk tot en met de regenwaterafvoerpijpen.

Een tweede methode die al eerder beschreven werd is het realiseren van

achterzetbeglazing die ons toelaat om de deuren open te zetten. De openstaande vleugels geven een verwelkomend signaal in de publieke ruimte. We streven er hierbij naar om in de galerij op strategische plaatsen het ruimtelijke beeld van de passage terug op te roepen.

Hoewel we maar een beperkte kennis hebben van het huidige gebruik van de ruimtes achter de gevel willen we voorstellen om ruimte te maken in de sokkel voor nieuwe publieke programma's. Dit kunnen kleine handelszaken zijn (een macaron-winkel...) die worden uitbesteed of het kunnen nieuwe ruimtes zijn in functie van de publiekswerking en artiestenwerking. Het doel hierbij is om de sokkel te activeren in de omliggende straten.

We zien dat de straten en het plein rond de Munt heraan gelegd werden. Deze ruimtes hebben groot potentieel als publieke stedelijke ruimte. We zien dat ze vandaag vooral als passageruimte gebruikt worden.

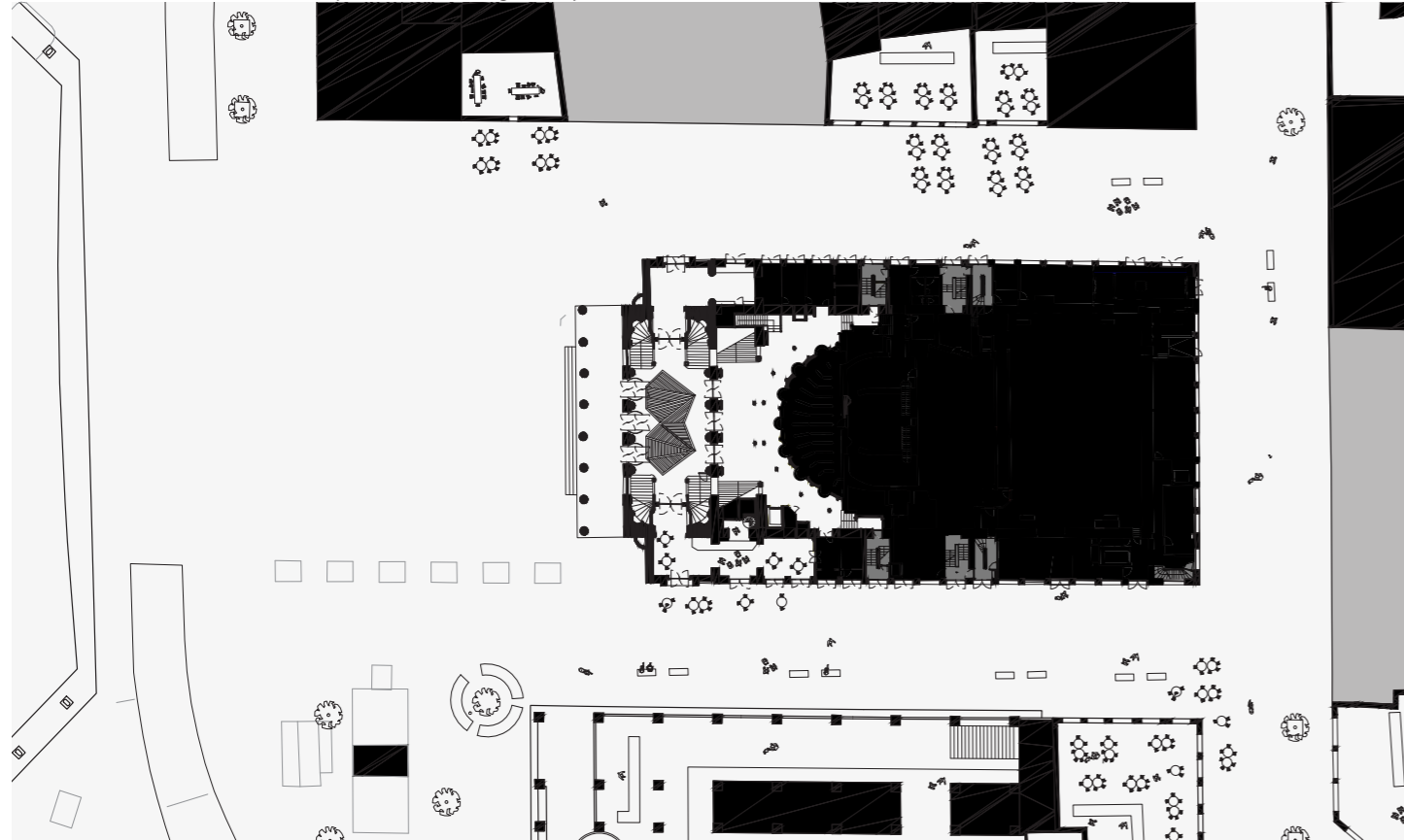
Het activeren van de straten rond de munt als publieke verblijfsruimte is een ambitie die ook met het omliggende programma, het Muntpunt, de horecazaken kan worden opgenomen, zoals er deze zomer het initiatief was van de leesstraat aan de zijde van het Muntpunt.

Wat ook opvalt is dat er bomen staan in het verlengde van de straten achter de Munt (Leopoldstraat) en ter hoogte van de toegang van het Muntpunt maar geen bomen staan rond de Munt schouwburg. Mogelijks heeft dit een technische of programmatische reden. We vragen ons af of er geen manieren gevonden kunnen worden om deze bomen door te trekken rond de Munt zodat ze bijkomend voor kwaliteit in de publieke ruimte kunnen zorgen.

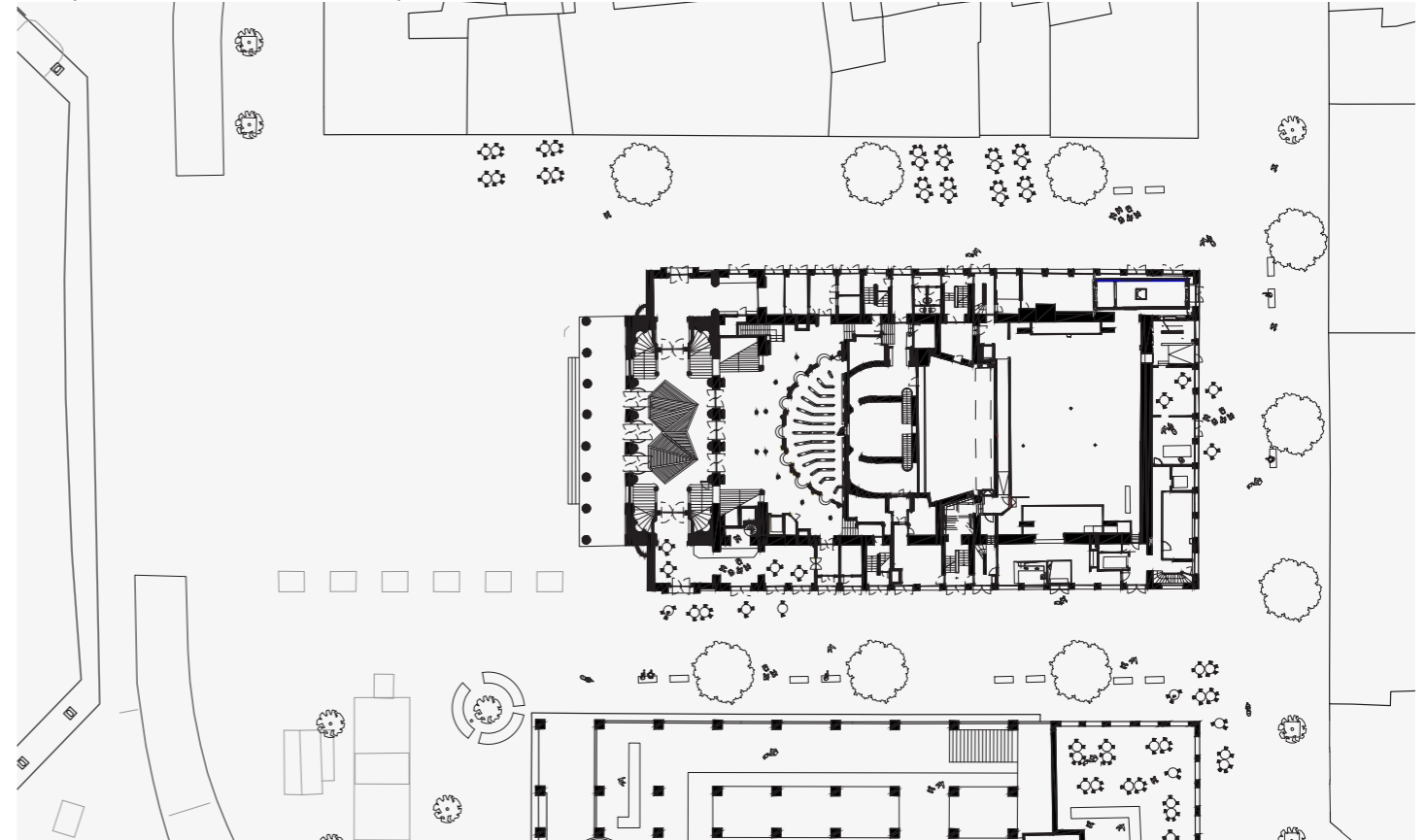
Tenslotte zit er veel potentieel in de activatie van de relatie met het omliggend stedelijk weefsel in de publieke verlichting, de strategie voor affichage en de integratie van kunst waar we het in de volgende pagina's over hebben.

We denken dat niet één idee voor deze kwalitatieve relatie met het omliggend stedelijk weefsel moet zorgen maar dat de sleutel ligt in het verder werken op eerder genomen initiatieven en het doordacht laten samenwerken van verschillende thema's en lagen. Interventies moeten daarenboven subtiel gebeuren en zich harmonieus inschrijven in een bijzonder waardevol kader. Toch hebben we er vertrouwen in dat met onze zoektocht naar authenticiteit in de gevelrestauratie, de subtiel en feestelijke integratie van verlichting en affichage, het openen en waar mogelijk programmeren van de sokkel en de potentiële interventies in de buitenruimte bijvoorbeeld door bomen te planten en meer banken te plaatsen, met de hulp van de betrokken actoren, we de straten rond de munt kunnen omvormen tot kwalitatieve verblijfsplek in het hart van de stad.

Plan van de bestaande toestand: Nolli plan met aanduiding van de publieke ruimte

Grondplan met activatie van de sokkel en de publieke ruimte.

Visualisatie van de gevels in natuursteen met vlaandels en bomen in de straat

Programmatorische snede, relatie met de omliggende publieke ruimte

Restauratie van de gevels van de Koninklijke Muntscouwburg te Brussel

5. Affichering

Ambities

De renovatie van de gevel is ook de aanleiding om na te denken over de buiten-affichering en deze te integreren in een globale visie op de schil van het gebouw. De projectbriefing stelt terecht dat "vandaag de buiten-affichering niet duidelijk is, zowel wat betreft het formaat als de positie. De vaandels tussen de zuilen van de peristyle zijn het huidig communicatiemiddel dat de opera gebruikt om het theaterseizoen aan de stad aan te kondigen. Deze zorgvuldige en creatieve weergave is doeltreffend en leesbaar, maar doet afbreuk aan de architectonische perceptie van het gebouw."

Ons voorstel voor de affichering vertrekt van de volgende ambities:

- Het valoriseren van de monumentale voorgevel van het gebouw. Er is nood aan een duidelijk leesbare affichering in dialoog met het monument.
- Het betrekken van de zijgevels en zijstraten. Vandaag ligt de focus vooral op de voorgevel en zijn de zijgevels hieraan ondergeschikt. Toch is dit niet terecht want de zijgevels hebben een zeer belangrijke aanwezigheid in de stad, die versterkt wordt door de recente heraanleg van de publieke ruimte. De uniforme bestrating doorbreekt de hiërarchie tussen voor-, zij- en achterkant en integreert de zijstraten in het plein. We vinden het daarom belangrijk deze ook een prominente rol te geven in de affichering. Voor veel bezoekers is het eerste contact met het gebouw niet de voorkant, maar wel de achterkant. Dit is bijvoorbeeld het geval voor bezoekers die van het Centraal Station komen. Daarnaast stellen we vast dat de zijstraten ook visueel heel aanwezig zijn vanaf het voorplein als we onder een hoek naar het gebouw kijken.
- De affichering als een toolbox. We zoeken naar een

systeem voor affichering dat diverse mogelijkheden biedt waardoor de Munt en de vormgevers in de toekomst veel opties hebben om dit steeds op een andere manier manier in te vullen.

Ritme van vaandels creëren een levend monument

We voorzien een ophangstelsel dat toelaat vaandels op te hangen dwars op de gevel. De ritmering volgt de geleiding van de gevel. Het ritme van de vaandels benadrukt daardoor de structuur van de gevel. We opteren voor een zekere monumentaliteit die meespeelt met de schaal van het gebouw en de aanliggende gebouwen: Verticaal reiken de vaandels van de voet van de bogen tot net onder de architraaf.

Het gebouw wordt nooit frontaal benaderd maar steeds onder een hoek. Dit is goed zichtbaar in de visualisaties. In deze perceptie van het gebouw zullen de vlaggen zich achter elkaar uitlijnen en samen een totaalbeeld geven als een tijdelijke nieuwe laag bovenop het gebouw. Dit principe biedt veel mogelijkheden om het gebouw door middel van de vaandels tijdelijk een nieuwe look te geven. Het gebouw kan zo mee evolueren met de seizoenen.

Kijken we echter dwars op de gevels, dan zijn de vaandels visueel veel minder aanwezig en treedt het gebouw op de voorgrond. De vaandels creëren zo een dynamisch spel waarbij afwisselend de kleuren en tekst en het gebouw zich tonen. De relatie tussen beiden verschuift voortdurend afhankelijk van de positie van de toeschouwer in de publieke ruimte. Op die manier zorgt het concept van affichering voor een wisselende hedendaagse laag die van De Muntschouwburg een levend monument maakt.

Technisch principe

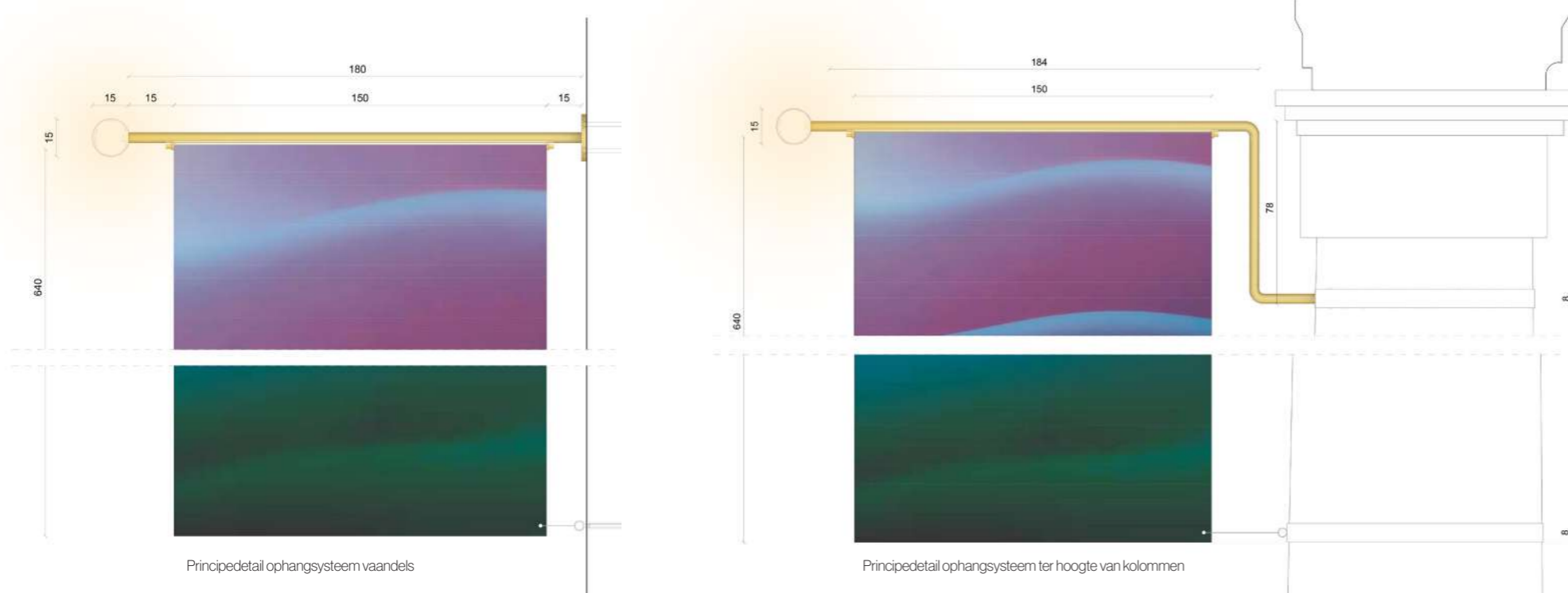
De vaandels meten zo een 150cm bij 650cm. We voorzien een ophangstelsel in messing dat verankerd wordt aan de gevel. In dit elegant horizontaal element integreren we op het uiteinde een lichtbron dat voor een zachte gloed zorgt in het straatbeeld. Het ophangstelsel is zo geconcepueerd dat het zonder vaandels werkt als verlichtingselement. In een volgende fase zal een gedetailleerde lichtstudie worden uitgevoerd die rekening houdend met straatverlichting en zal onderzoeken of er bijkomende verlichting noodzakelijk is.

De vaandels zelf kunnen eenvoudig opgehangen worden onder het primair draagelement zodat ze makkelijk opgehangen en weggehaald kunnen worden. Onderaan de vaandel voorzien we een eenvoudig haaksysteem zodat één hoek vast zit en de andere hoek vrij kan bewegen.

Een flexibel instrument

We zien het voorstel voor affichering als een flexibel instrument dat op heel veel verschillende manieren kan gebruikt worden. In de visualisaties doorheen deze bundel werd de huidige seizoensgrafiek toegepast. De onderstaande visualisaties verbeelden enkele andere opties. Dit kan nog verder uitgediept worden in een volgende fase, maar de mogelijkheden zijn bijna onbeperkt.

Detail van de vlaggenstokken met geïntegreerde armaturen

Detail van de gevel met positionering van de vaandels

Scenario 1: gelaagdheid van tekst en beeld

Een eerste scenario toont een gradiënt van kleuren die verandert over heel het gebouw in combinatie met grote tekst aankondiging. Hierbij kan ook gespeeld worden met verschillende kleur voor de twee zijden van de vlaggen waardoor de perceptie van het gebouw steeds verandert. De tekst loopt door over verschillende vlaggen en kan enkel vanuit bepaalde standpunten in zijn geheel gelezen worden. Dit creëert een gelaagdheid in de perceptie van het gebouw.

Visualisatie van de vaandels in verschillende scenario's

Scenario 2: tekstaankondiging

In deze visualisaties worden ingezet op tekst. Op elke banner staat een afzonderlijke tekstaankondiging gerelateerd aan de programmatie van De Munt. Vlaggen kunnen gedurende het seizoen ook vervangen worden waardoor de aankondiging steeds actueel blijft.

Scenario 3: De opera tonen in de stad

In dit scenario wordt een scene van een opera geprojecteerd op de vlaggen waardoor het opera gebeuren zichtbaar wordt gemaakt in de publieke ruimte. Het ritme van de vlaggen creëert ook hier een interessant spanningsveld. Vanuit bepaalde perspectieven toont het beeld zich als een geheel, vanuit roont de scene zich enkel in fragmenten waardoor de aandacht op specifieke details komt te liggen.

Scenario 4: Hoeveelheid vlaggen varieert

Ook met de hoeveelheid vlaggen kan worden gespeeld. Deze visualisatie toont het effect van halvering van het aantal vlaggen in de zijgevels. Het toont dat er nog steeds een sterke visuele impact mogelijk. Dit scenario kan natuurlijk doorgetrokken worden waarbij er geen vlaggen worden opgehangen. De ophangsystemen vormen dat een lichtkrans rond het gebouw.

Voorgevel met integratie van de vlaggenstokken

6. Kunstinterventie / teken van openheid naar de stad

De Muntchouwburg heeft een traditie om kunst te integreren in het gebouw. Dit heeft geresulteerd in een reeks opmerkelijke kunstintegratieprojecten waarbij kunst en architectuur elkaar uitdagen en versterken. Als team hebben we de nodige ervaring om de opdrachtgever bij te staan in het realiseren van een kunstintegratieproject. Binnen het team heeft in het bijzonder Gijs Van Vaerenbergh veel expertise met kunstprojecten. Gijs Van Vaerenbergh is de samenwerking van Pieterjan Gijs en Arnout Van Vaerenbergh. Ze studeerden beide architectuur en startten na hun opleiding een praktijk op het grensvlak van architectuur en beeldende kunst. Ze realiseerden de afgelopen jaren projecten waarin ze hun technische en theoretische bagage inzetten als instrumenten voor een experimenteel onderzoek dat varieert van werken in de publieke ruimte en architecturale structuren tot sculpturen en kleiner werk. Relevant voor een kunstintegratieproject voor De Muntchouwburg zijn de verschillende kunstprojecten die ze realiseerden in historische gebouwen. Daarnaast heeft Gijs Van Vaerenbergh ook de nodige ervaring in het begeleiden van kunsttrajecten, waarbij ze hun expertise gebruiken voor het realiseren van werk van andere kunstenaars.

The Upside Dome

In 2010 realiseerde Gijs Van Vaerenbergh het project 'The Upside Dome' in de zestiende-eeuwse Sint-Michielskerk in het centrum van Leuven. De geschiedenis van het gebouw vormde het uitgangspunt van de artistieke interventie. Tijdens het bouwproces bleek de fundering onvoldoende sterk en is de bouw van de centrale koepel gestaakt. De opening is vandaag dichtgemaakt met een vals plafond. Op deze onvolmaaktheid is The Upside Dome geïnspireerd. Het werk is een hangende koepel die de ruimtelijke tegenhanger vormt van de nooit voltooide koepel. Aan de hand van de kettinglijn – een oud instrument voor het ontwerpen van koepels, bogen en gewelven – is een hangende installatie gemaakt net onder de plaats waar de koepel ooit zou komen. Bij het betreden van de kerk toont het werk zich als een trompe l'oeil, de lijnen schuiven voor elkaar en er ontstaat een gelaagde lijntekening tegen de achtergrond van het barokke interieur.

Staat men onder koepel hertekenen de lijnen het zicht naar boven, met het vals plafond als achtergrond. Visueel lijkt de installatie op te hangen aan de gewelven, maar in werkelijkheid werd boven de gewelven een draagstructuur voorzien die de krachten afdraagt op de massieve muren. Voor De Muntchouwburg kan de rijke geschiedenis van het gebouw ook een uitgangspunt zijn voor de artistieke interventie.

Halo

Meer recent realiseerde Gijs Van Vaerenbergh ook een kunstintegratieproject in de Sint-Odolphuskerk in Borgloon. Als herinnering aan de gouden halo's van de heiligen afgebeeld op de muurfresco's, omringt een monumentale ring het centrale gedeelte van het gerenoveerde interieur. Halo verbindt de verschillende delen van de kerk - zijbeuken, schip, transept en apsis - en definieert een plek van gemeenschappelijke eredienst. Door de verschillende delen van de kerk te doorkruisen, toont de ring zich alleen in fragmenten en bestaat de perfecte ring enkel in de verbeelding van de toeschouwer. Halo is een werk vol betekenissen. Het markeert niet alleen een centrale plek in de kerk, het verwijst ook naar de religieuze iconografie. De cirkel is een universeel teken van eeuwigheid, eenheid, cycli in de natuur en goddelijkheid. Het kunstwerk vormt een naadloze aanvulling op het eeuwenoude interieur en de historische artefacten die hier aanwezig zijn. Door gebruik te maken van de symboliek van de ring intensifieert Halo de plek en voegt het een hedendaags element toe, waardoor het gebouw niet enkel spreekt over het verleden maar ook over heden en toekomst. Voor De Muntchouwburg zien we voor de kunst een gelijkaardige rol weggelegd. Het gebouw heeft een sterke historische uitstraling waarbij de kunstintegratieprojecten de brug naar de hedendaagse maatschappij kunnen maken.

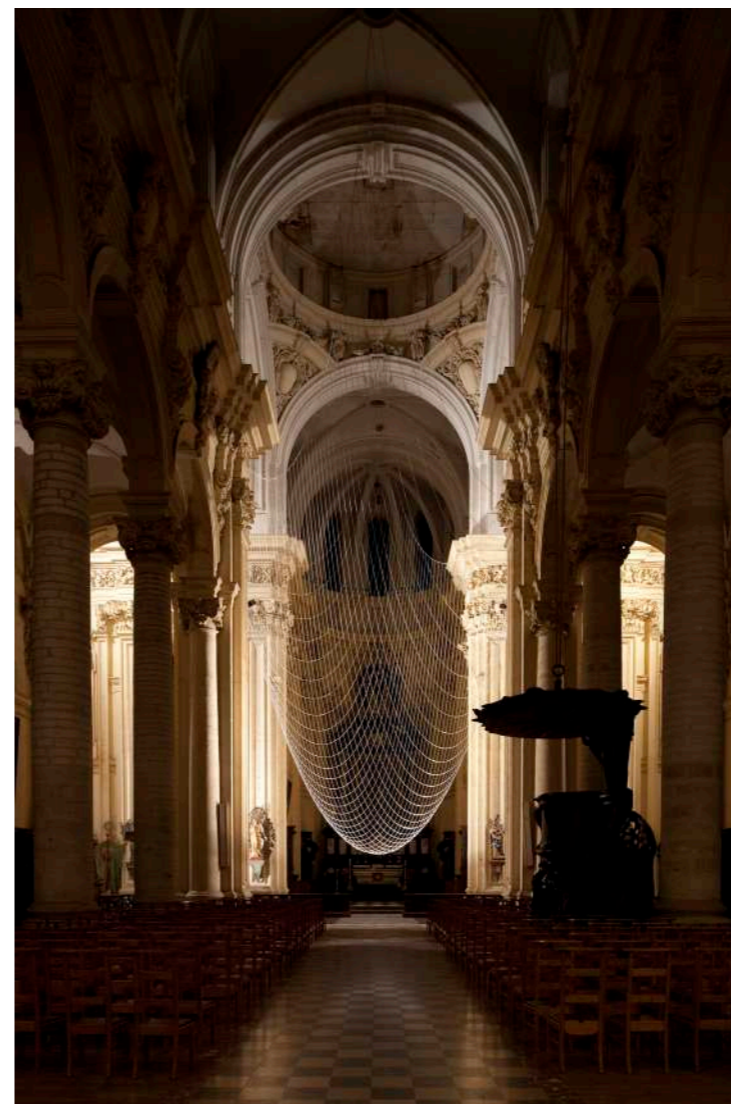
Display

Met Display voegde Gijs Van Vaerenbergh in 2019 een nieuwe installatie toe aan de gevel van het Bac Art Lab in Leuven. Het voormalig Bacteriologisch instituut van de KU

Leuven is een beschermd neogotsich gebouw met een prominente gevel. De interventie vertrekt van de monumentale vensters centraal boven de ingang van het gebouw en bestaat uit drie grote led-displays, achter elk van de drie vensters. De interventie versterkt de identiteit van het gebouw en laat het communiceren met de stad. Het werk werd opgevat als een canvas dat kan worden toegeëigend door andere kunstenaars. Elk half jaar wordt een kunstenaar uitgenodigd om een quote of beeld te bedenken waardoor de boodschap en de identiteit van het gebouw steeds veranderen. We kunnen ons voorstellen dat de vaandel installaties ook ingevuld worden door beeldende kunstenaars, waarbij zij de vrijheid hebben om het beeld van De Munt te hertekenen.

Horst Arts & Music

Gijs Van Vaerenbergh heeft ook expertise in het cureren en begeleiden van artistieke trajecten. Hier gebruiken ze hun expertise niet om zelf een werk te maken, maar om een artistiek programma uit te werken en andere kunstenaars te ondersteunen in het realiseren van hun werk. Een relevante referentie is het festival Horst Arts & Music. Dit is een kunstenfestival dat elektronische muziek en beeldende kunst combineert. Van 2014 tot en met 2018 was Gijs Van Vaerenbergh curator van het artistieke gedeelte en ontwikkelde hiervoor een visie rond het thema van "een collectie van in-situ beeldende kunst." Gijs Van Vaerenbergh nodigde elk jaar een reeks kunstenaars en ontwerpers uit om een werk te ontwikkelen en te realiseren dat inspeelt op de context: die van het historische en landschappelijke kader van het kasteel, maar evengoed die van het twee dagen durende muziekfestival. Daarbij werd ingezet op een diversiteit aan werken met een eigen tempo: van digitaal over performance en videokunst tot sculpturen en tijdelijke installaties. Tijdens het festivalweekend staan vooral de werken centraal die een brug slaan tussen de twee luiken van het festival. Gijs Van Vaerenbergh

Gijs Van Vaerenbergh, The Upside Dome, 2010

Gijs Van Vaerenbergh, halo, 2020

Gijs Van Vaerenbergh, Display, 2019

We geloven dat een kwalitatief resultaat enkel kan voortkomen uit een kwalitatief traject. Dit traject zien we als een wisselwerking tussen een geschikte kunstenaar en relevante thema's en strategische locaties die het studieteam en de opdrachtgever samen bepalen. Wij zien het traject in een aantal stappen die de fasering voor de gevelrenovatie kan volgen. Afstemming tussen beide trajecten gebeurt in onderling overleg met de opdrachtgever.

Stap 1: identificeren van relevante thema's en locaties

In de eerste fase willen we samen een reeks van relevante thema's en locaties definiëren. Thema's staan los van een concrete fysieke plek maar bepalen een

'mentale ruimte' waar de kunstenaar mee aan de slag gaat. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de geschiedenis van het gebouw, de relatie met de stad, de geschiedenis van de opera en zo verder. Daarnaast worden ook een reeks concrete locaties en plekken in kaart gebracht waar een kunstinterventie op zijn plaats zou zijn. Dit overzicht van thema's en plekken wordt grondig doorgesproken met de opdrachtgever en de artistieke commissie en vormt de basis voor de briefing voor de kunstenaar.

Stap 2: Longlist van kunstenaars

Parrallel aan stap 1 wordt een longlist van kunstenaars samengesteld. Hierbij doen zowel het studieteam als de opdrachtgever en de artistieke commissie suggesties. De definities van thema's en

locaties in stap 1 structureert dit proces en geeft focus in de zoektocht naar een geschikte kunstenaar.

Stap 3: Shortlist

De conclusie van stap 1 en stap 2 is een shortlist van kunstenaars. Hierbij kunnen bepaalde kunstenaars aan een thematiek of locatie gelinkt worden, zonder dat dit dwingend is. Het is belangrijk dat de kunstenaars steeds de vrijheid krijgen om de uitgangspunten te bevragen of hier van af te wijken.

Stap 4: Aanstelling van de kunstenaar

In onderling overleg wordt gekozen voor een geschikte procedure voor de aanstelling van de kunstenaar. Zoals

in het bestek wordt aangehaald, zijn er verschillende scenario's mogelijk:
 - alle betrokkenen zijn het eens over de keuze van de kunstenaar(s). De kunstenaar(s) wordt (worden) voorgelegd aan de artistieke commissie.
 - op basis van een beperkte offerteaanvraag met de productie van een schets (tegen vergoeding) of met de opmaak van een intentienota (zonder vergoeding)
 - op basis van een open offerteaanvraag (zonder vergoeding) met opmaak van een intentienota en pertinente referenties.

Onze voorkeur gaat hierbij uit naar een procedure waarbij verschillende kunstenaars van de shortlist worden gepolst en uiteindelijk gekozen op basis van hun referenties en intenties. Hierbij

wordt het volle vertrouwen gegeven aan de geselecteerde kunstenaar die voldoende tijd, ruimte en middelen krijgt om een voorstel uit te werken. Het onderzoek naar thema's en locaties is hierbij een ondersteunende leidraad voor de kunstenaars en zeker geen dwingend kader.

Stap 5: Ontwerp en realisatie van het kunstwerk

Voordat de kunstenaar wordt aangesteld, worden planning en budget vastgelegd zodat de kunstenaar een duidelijk kader heeft om een ontwerp uit te werken en het kunstwerk te realiseren. Voor de productie van het kunstwerk wordt samen met de kunstenaar een geschikte aanpak vastgelegd. Dit zal sterk afhangen van de

werkwijze van de kunstenaar en de aard van kunstwerk dat deze zal realiseren. De expertise van het studieteam kan ingezet worden om de kunstenaar maximaal te ondersteunen.

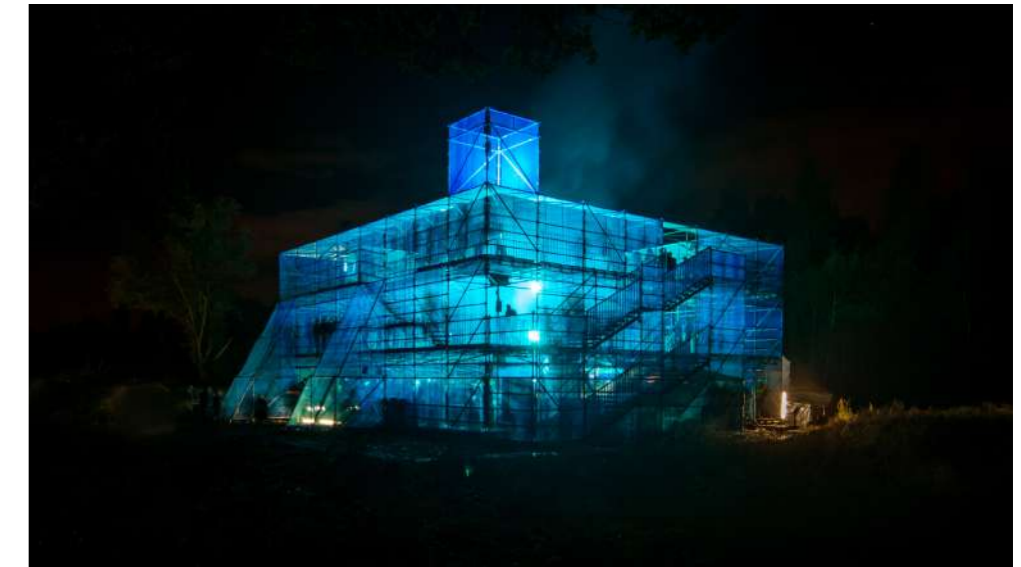
Horst Arts & Music, 2018, inplantingsplan

Horst Arts & Music 2018, Sheila Hicks, The questioning column

Horst Arts & Music 2017, Elise Eeraerts, Floating Identity

Horst Arts & Music 2017, Assemble Studio, New Castle

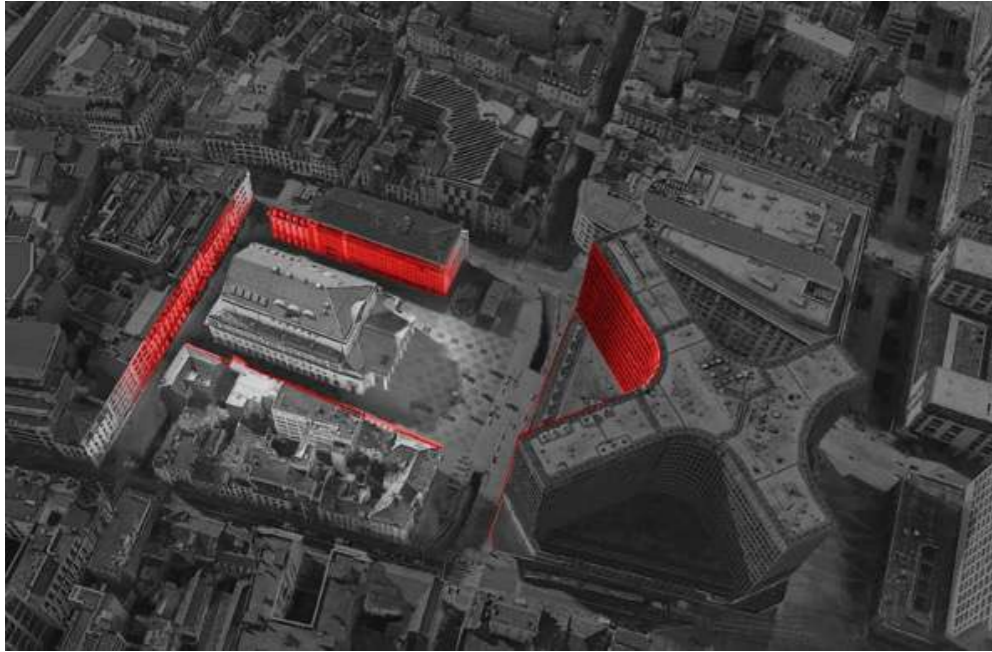
Horst Arts & Music 2016, Luc Deleu, Barricade

7. Lichtstrategie

De omgeving van De Munt speelt een belangrijke rol in de verlichtingsstrategie, evenals de opera zelf die lijkt op de compositie van het theater, maar dan op stedelijke schaal.

De context dient als een onvermijdelijke achtergrond voor dit architecturale juweel.

Zoals elk toneelstuk gebeurt het op het, een speciale ruimte om op te treden en te overwegen podium

In ACTLD creëren we uitzonderlijke ervaringen op het kruispunt van design, kunst en innovatie. Met onze wortels in zowel entertainment als architecturaal lichtontwerp zijn we de curve van het ervaringsontwerp voorgebleven door onze verschillende expertises, veelzijdige aanpak en scherpe technische knowhow te verenigen. Onze ware roeping is het verzamelen, betrekken en verbazen van het publiek terwijl we waarde creëren voor

onze klanten. Voor de Munt gebruikt de verlichtingsinterventie de principes van het theater om een concept te creëren dat de betekenis en de inhoud van het gebouw vertegenwoordigt. Door het gebouw te behandelen als een voorstelling zelf, wordt de essentie van de ruimte op een stedelijke schaal gebracht, open voor alle toeschouwers. Principes zoals het soort licht, de positie van het licht, delen van het theater en

DE ACHTERGROND

Het publiek, is De Stad, of is de lokale, de bezoeker, de gezichtspunten, ze spelen allemaal een rol.

DE SCENE

showverlichting zullen de theaterervaring tot een geheel nieuw niveau brengen.

De omgeving van De Munt speelt een belangrijke rol in de verlichtingsstrategie, evenals de opera zelf die lijkt op de compositie van het theater, maar dan op stedelijke schaal.

De context dient als een onvermijdelijk decor voor dit architecturale juweel.

DE PROTAGONIST

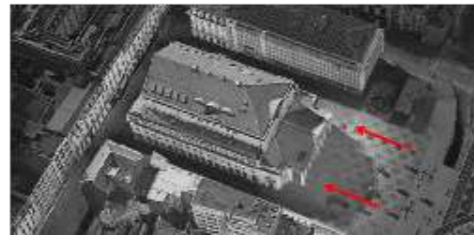
HET PUBLIEK

Zoals elk toneelstuk gebeurt het op het podium, een speciale ruimte om op te treden en te overwegen; het podium voor De Munt.

Deze laatste, en de activiteiten daarbinnen, worden het middelpunt en de hoofdrolspeler van de scène. Het publiek, het publiek, is De Stad, of het nu de plaatselijke bewoner, de bezoeker of de gezichtspunten zijn, ze spelen allemaal een rol.

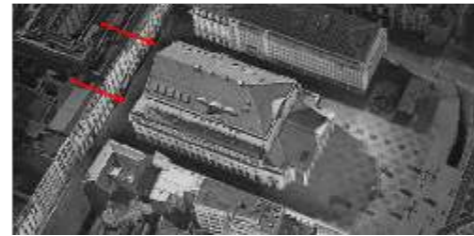

Front light

Frontaleverlichting bestaat uit het verlichten van het gebouw met puntbronnen vanaf de voorzijde om bepaalde delen van de gevel te benadrukken en zo hiërarchie tussen de elementen te creëren.

Back light

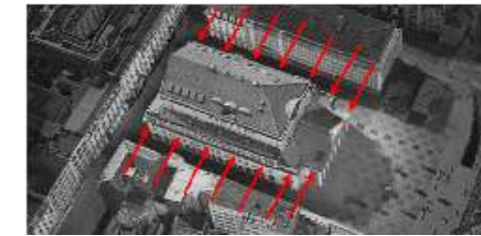
Bij tegenlicht wordt het gebouw van achteren verlicht, waardoor een lichtkrans rond het gebouw ontstaat, maar het grootste deel van de gevel donker blijft en alleen enkele elementen van binnenuit worden belicht.

Fill light

Bij strijklucht wordt het hele gebouw vanaf de voorzijde gelijkmatig verlicht, zonder elementen te benadrukken of hiërarchie aan te brengen.

Sidelight

Bij zijlicht worden het gebouw en de belangrijkste elementen van de zijanten belicht, terwijl de voorkant donker blijft.

Door gebruik te maken van de beginselen van theaterverlichting, door verschillende hoeken en posities te gebruiken, kan een theateraal gevoel/effect worden bereikt en door het gebouw als hoofdrolspeler te gebruiken, kunnen verschillende accenten en een meer dramatisch effect worden gecreëerd.

Afhankelijk van de positie, gecombineerd met de hoeken en de richting van het licht lijkt het gebouw op verschillende manieren te worden versterkt. In elk van de vier combinaties worden details en architectonische elementen van de Munt onthuld volgens de overeenkomstige lichtprincipes.

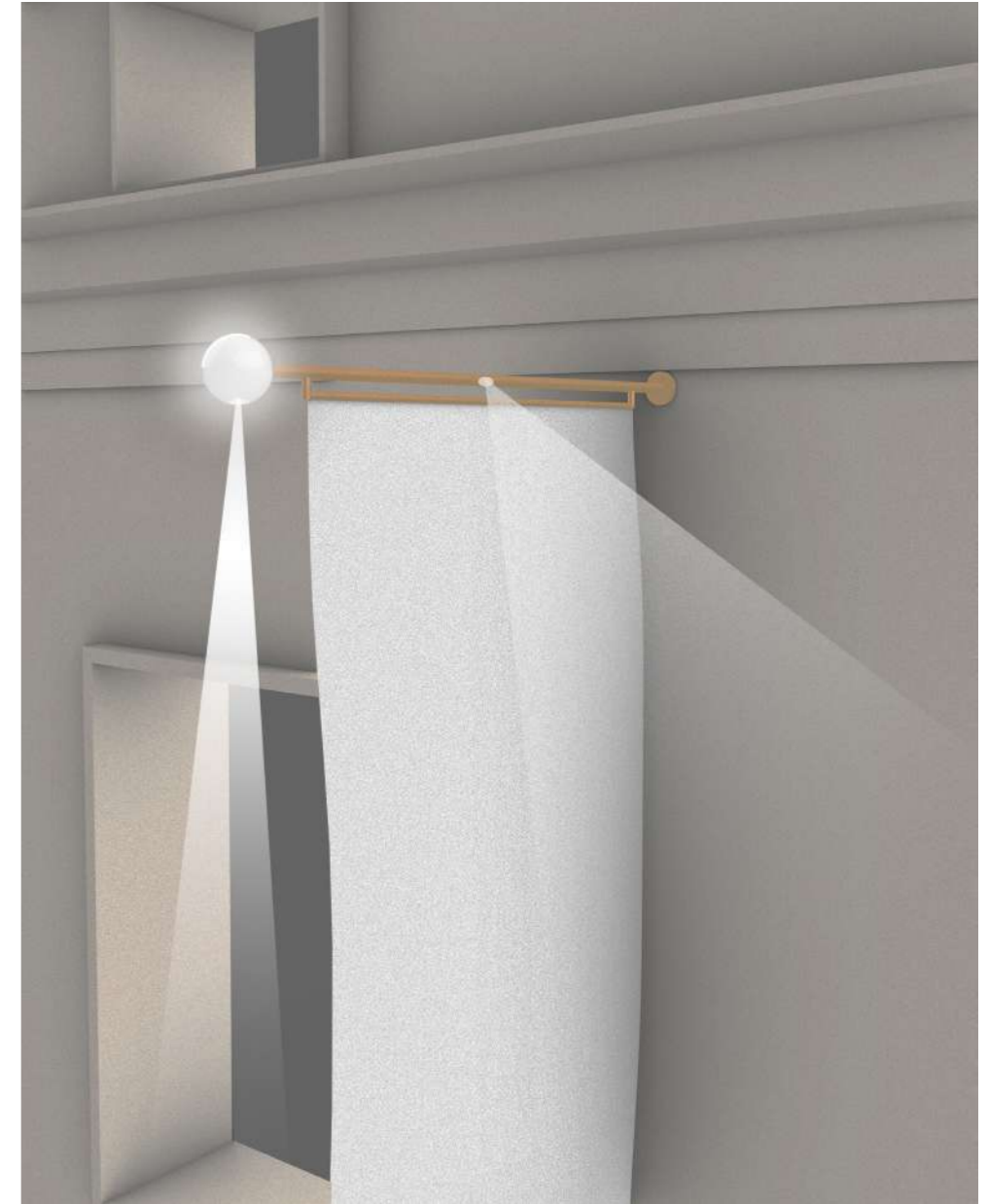
Met name het frontale lichteffect versterkt de architectonische elementen in de gevel.

Nachtbeeld van de voorgevel met vlaggen en verlichting

In detail: een koplamp bestaat uit het verlichten van het gebouw met puntbronnen vanaf de voorzijde om bepaalde delen van de gevel te benadrukken en zo een hiërarchie tussen de elementen te creëren.

Conclusie

Indelichtstrategie en de affichering komen onze verschillende ambities samen. De lichtstrategie overlapt met de strategie voor de affichering. We gebruiken de vlaggenstokken te gebruiken als drager voor de armaturen.

De vlaggenstok is een oude typologie die de toeschouwer toelaat om vrij te associëren. Anderzijds verwijst de ronde bol als armatuur op de kop naar bekende beelden en stijlfiguren. Met enige verbeelding zien we er een trompet in of een art-deco lichtarmatuur. De vlaggenstokken met subtiel lichtgevende bol op het uiteinde vormt een nieuwe laag die zich subtiel inschrijft in de ritmiek van de gevels. Door deze rondom rond door te trekken worden ook de

verschillende gevels even belangrijk. In de bol zit een armatuur verstopt die het maaiveld aanstraalt. In de stok worden de armaturen verwerkt die de vlaggen en de gevel aanstralen. De vlaggenstokken vormen zowel voor de affichage als voor de verlichting een infrastructuur waarop zowel diverse licht-scenario's als scenario's met veel of weinig grote of kleine vlaggen mogelijk zijn. De interventie werkt zowel met als zonder vlaggen. Er ontstaat een dag- en een nachtscenario. De vlaggen zorgen voor een bewegend element in de publieke ruimte. De verlichting zorgt voor een aangename publieke ruimte met identiteit. De opera eist op een subtiel zachte manier als hedendaags instituut haar plek op in de stad.

